

Rolnummer 7339
Arrest nr. 73/2021 van 20 mei 2021

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag over artikel 38, § 6, van de wet van 16 maart 1968 « betreffende de politie over het wegverkeer », zoals het van kracht was vóór de wijziging ervan bij artikel 2 van de wet van 2 september 2018 « tot wijziging van de wet van 16 maart 1968 betreffende de politie over het wegverkeer wat de verbeurdverklaring en immobilisering van voertuigen betreft », gesteld door het Hof van Beroep te Luik.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters F. Daoût en L. Lavrysen, en de rechters J.-P. Moerman, T. Merckx-Van Goey, P. Nihoul, T. Giet, R. Leysen, J. Moerman, M. Pâques, Y. Kherbache, T. Detienne en D. Pieters, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter F. Daoût,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. *Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging*

Bij arrest van 5 december 2019, waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 3 januari 2020, heeft het Hof van Beroep te Luik de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 38, § 6, van de wet van 16 maart 1968 betreffende de politie over het wegverkeer, zoals het van kracht was vóór de wijziging ervan bij de wet van 2 september 2018 tot wijziging van de wet van 16 maart 1968 betreffende de politie over het wegverkeer wat de verbeurdverklaring en immobilisering van voertuigen betreft, zo geïnterpreteerd dat het van toepassing is op de beklaagde die opnieuw een in dat artikel bedoeld misdrijf pleegt, binnen een termijn van drie jaar vanaf de datum van de uitspraak van een in kracht van gewijsde gegaan vonnis wegens een van de misdrijven bedoeld in artikel 38, § 6, eerste lid, van de wet van 16 maart 1968, zonder dat dient te worden vastgesteld dat de nieuw gepleegde misdrijven vooraf bewezen zijn verklaard bij een in kracht van gewijsde gegaan vonnis, de artikelen 12 en 14 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 7, lid 1, van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en met artikel 15, lid 1, van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten ? ».

De Ministerraad, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. E. Jacobowitz, advocaat bij de balie te Brussel, heeft een memorie ingediend.

Bij beschikking van 3 maart 2021 heeft het Hof, na de rechters-verslaggevers P. Nihoul en T. Merckx-Van Goey te hebben gehoord, beslist dat de zaak in staat van wijzen is, dat geen terechtzitting zal worden gehouden, tenzij de Ministerraad binnen zeven dagen na ontvangst van de kennisgeving van die beschikking een verzoek heeft ingediend om te worden gehoord, en dat, behoudens zulk een verzoek, de debatten zullen worden gesloten op 17 maart 2021 en de zaak in beraad zal worden genomen.

Aangezien geen enkel verzoek tot terechtzitting werd ingediend, is de zaak op 17 maart 2021 in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil*

F.M. is, bij een vonnis van 13 oktober 2017 van de correctionele rechtbank te Luik, afdeling Luik, veroordeeld voor het begaan, op 2 oktober 2016, van meerdere overtredingen die zijn bepaald bij de wet van 16 maart 1968 « betreffende de politie over het wegverkeer » (hierna : de wet van 16 maart 1968) en bij een uitvoeringsbesluit ervan.

De correctionele rechtbank heeft krachtens artikel 38, § 6, van de wet van 16 maart 1968 de vervallenverklaring van het rijbewijs van F.M. voor drie maanden uitgesproken, omdat hij de overtreding had begaan binnen drie jaar te rekenen vanaf het in kracht van gewijsde gegane vonnis van 5 maart 2015, waarbij dezelfde Rechtbank hem had veroordeeld voor een van de overtredingen bedoeld in die bepaling.

Het openbaar ministerie heeft tegen dat vonnis hoger beroep ingesteld bij het Hof van Beroep te Luik.

Dat laatste heeft de evolutie geschetst in de wetgeving van artikel 38, § 6, van de wet van 16 maart 1968.

Op het ogenblik dat de feiten werden gepleegd en het vonnis van de correctionele Rechtbank werd uitgesproken bepaalde artikel 38, § 6, van de wet van 16 maart 1968 dat er sprake was van herhaling indien, binnen de periode van drie jaar te rekenen vanaf de dag van de uitspraak van een vorig veroordelend vonnis dat in kracht van gewijsde is gegaan, de beklagde opnieuw een van de overtredingen heeft begaan die in die bepaling worden beoogd. Het betreft de eerste versie van de in het geding zijnde bepaling.

De wet van 6 maart 2018 « ter verbetering van de verkeersveiligheid » (hierna : de wet van 6 maart 2018) heeft die bepaling vervangen. Naar aanleiding van die wijziging vermeldde artikel 38, § 6, van de wet van 16 maart 1968 dat de beoordeling van de herhaling rekening moest houden met de datum van een tweede veroordeling voor overtredingen van dezelfde aard. Het betreft de tweede versie van de in het geding zijnde bepaling.

De wet van 2 september 2018 « tot wijziging van de wet van 16 maart 1968 betreffende de politie over het wegverkeer wat de verbeurdverklaring en immobilisering van voertuigen betreft » (hierna : de wet van 2 september 2018) heeft artikel 38, § 6, van de wet van 16 maart 1968 nogmaals vervangen, waarbij voortaan erin wordt voorzien dat de datum voor het verstrijken van de termijn van herhaling de dag is waarop nieuwe feiten zijn gepleegd (en niet langer die van een tweede veroordeling), waarbij aldus wordt teruggekeerd naar de situatie van vóór de inwerkingtreding van de wet van 6 maart 2018. Het betreft de derde versie van de in het geding zijnde bepaling.

De verwijzende rechter voert aan dat het recht op de retroactiviteit van de meest gunstige strafwet, dat voortvloeit uit artikel 2, tweede lid, van het Strafwetboek, van artikel 7, lid 1, van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en van artikel 15, lid 1, van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, alleen ten goede komt aan de beklagde wanneer de vaststaande intentie van de wetgever erin bestond af te zien van, naar gelang van het geval, elke bestraffing of verzwaring van de straf zoals de wet dat oplegde op de datum waarop het misdrijf werd gepleegd.

De verwijzende rechter herinnert aan de rechtspraak van het Hof van Cassatie volgens welke de wetgever, met de wet van 6 maart 2018, niet de intentie had de bestraffing van de in staat van herhaling begane overtreding te onderwerpen aan de voorwaarde dat het veroordelend vonnis voor die overtreding plaatsheeft binnen drie jaar na de oorspronkelijke beslissing waarop de herhaling is gebaseerd. Het Hof van Cassatie heeft geoordeeld dat de invoeging van die voorwaarde bij de wet van 6 maart 2018 voortvloeide uit een fout in de formulering die de wet van 2 september 2018 heeft rechtgezet.

De verwijzende rechter wijst evenwel erop dat een deel van de rechtspraak van mening was dat de tekst van de tweede versie van artikel 38, § 6, van de wet van 16 maart 1968 duidelijk was. Volgens die rechtspraak blijkt bovendien uit de parlementaire voorbereiding van de wet van 6 maart 2018 dat de wijziging van artikel 38, § 6, van de wet van 16 maart 1968 ertoe strekte interpretatieproblemen uit te sluiten en dat de staat van herhaling moest worden vastgesteld in geval van een nieuwe veroordeling binnen de termijn van drie jaar na een eerste veroordeling.

Hij verwijst eveneens naar het arrest nr. 132/2018 van 11 oktober 2018 waarmee het Grondwettelijk Hof heeft geoordeeld dat de nieuwe formulering ingevoerd bij de wet van 6 maart 2018 aangaf dat voortaan rekening moest worden gehouden met de nieuwe veroordelingen en niet met de nieuwe overtredingen.

De verwijzende rechter is van mening dat het wettigheidsbeginsel in strafzaken vereist dat de overtreding duidelijk wordt gedefinieerd door de wet, zodat de rechtsonderhorige op basis van de bewoordingen van de relevante bepaling en zo nodig met behulp van de interpretatie ervan door de rechtscolleges, kan weten welke handelingen en verzuimen zijn strafrechtelijke aansprakelijkheid meebrengen.

Bijgevolg stelt hij de hiervoor weergegeven prejudiciële vraag aan het Hof.

III. *In rechte*

- A -

A.1.1. De Ministerraad zet uiteen dat op het ogenblik van het begaan van de in het geding zijnde overtredingen, de eerste versie van artikel 38, § 6, van de wet van 16 maart 1968 « betreffende de politie over het wegverkeer » (hierna : de wet van 16 maart 1968) van toepassing was, zodat er sprake was van herhaling indien de beklaagde, binnen de periode van drie jaar te rekenen vanaf de dag van de uitspraak van een vorig veroordelend vonnis dat in kracht van gewijsde is gegaan, opnieuw een van de in die bepaling beoogde overtredingen had gepleegd. Volgens de Ministerraad is het dus terecht dat de Rechtbank van eerste aanleg te Luik, afdeling Luik bij vonnis van 13 oktober 2017 heeft vastgesteld dat de beklaagde zich in staat van herhaling bevond.

Hij voert ook aan dat op het ogenblik dat het arrest van de verwijzende rechter van 5 december 2019 is gewezen, de derde versie van artikel 38, § 6, van de wet van 16 maart 2018 van toepassing was, zodat de beklaagde eveneens moest worden beschouwd zich in staat van herhaling te bevinden, aangezien hij, binnen de periode van drie jaar te rekenen vanaf de dag van de uitspraak van een vorig veroordelend vonnis dat in kracht van gewijsde is gegaan, opnieuw een van de in die bepaling beoogde overtredingen had begaan.

A.1.2. De Ministerraad is van mening dat, aangezien de regeling van de herhaling die van toepassing is op het ogenblik van de overtreding, dezelfde was als op het ogenblik van het vonnis, de in het geding zijnde bepaling niet onverenigbaar is met het wettigheidsbeginsel, dat vereist dat de wet voldoende nauwkeurig is om de persoon die een gedrag aanneemt, toe te laten te weten wat de strafrechtelijke gevolgen daarvan zijn.

A.2.1. De Ministerraad voert daarnaast aan dat de tweede versie van artikel 38, § 6, van de wet van 16 maart 2018 alleen gedurende een zeer korte tijd, namelijk van 25 maart 2018 tot 12 oktober 2018, van toepassing is geweest. Volgens hem moet dus geen rekening worden gehouden met die regeling, aangezien die niet van toepassing was op het ogenblik van het begaan van de in het geding zijnde overtredingen, noch op het ogenblik van de uitspraak van het vonnis van de Rechtbank van eerste aanleg, noch op het ogenblik dat de verwijzende rechter zijn arrest zal wijzen.

A.2.2. Hij is van mening dat die tweede versie van de in het geding zijnde bepaling niet kan worden toegepast op de beklaagde, aangezien artikel 7, lid 1, van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens bepaalt dat geen zwaardere straf wordt opgelegd dan die welke van toepassing was op het ogenblik waarop het misdrijf is gepleegd en aangezien artikel 2, tweede lid, van het Strafwetboek bepaalt dat, wanneer de straf die is vastgesteld ten tijde van het vonnis verschilt van die welke ten tijde van het misdrijf was bepaald, de minst zware straf wordt toegepast.

Hij voert aan dat die bepalingen te dezen niet zijn geschonden, daar de straf die van toepassing is op het ogenblik van het vonnis, dezelfde is als de vigerende straf op het ogenblik van de overtreding.

- B -

Ten aanzien van de in het geding zijnde bepaling en de context ervan

B.1. Artikel 38, § 6, van de wet van 16 maart 1968 « betreffende de politie over het wegverkeer » (hierna : de wet van 16 maart 1968) strekt ertoe de duur te regelen van het verval van het recht tot het besturen van een motorvoertuig dat een rechter moet uitspreken.

Een dergelijk verval is een straf in de zin van het Strafwetboek.

B.2.1. Artikel 38, § 6, van de wet van 16 maart 1968 werd in de loop der jaren meerdere malen vervangen.

B.2.2.1. Oorspronkelijk bepaalde artikel 38, § 6, van de wet van 16 maart 1968, ingevoegd bij artikel 9, 4°, van de wet van 9 maart 2014 « tot wijziging van de wet betreffende de politie over het wegverkeer, gecoördineerd op 16 maart 1968, van de wet van 29 juni 1964 betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie, van de wet van 21 juni 1985 betreffende de technische eisen waaraan elk voertuig te land, de onderdelen ervan, evenals het veiligheidstoebehoren moeten voldoen en van de wet van 21 november 1989 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen » (hierna : de wet van 9 maart 2014) :

« Behoudens in geval van artikel 37/1, eerste lid, moet de rechter het verval van het recht tot het besturen van een motorvoertuig van ten minste 3 maanden uitspreken, en het herstel van het recht tot sturen afhankelijk maken van het slagen voor de vier examens en onderzoeken bedoeld in § 3, eerste lid, wanneer de schuldige, in de periode van 3 jaar te rekenen van de dag van de uitspraak van een vorig veroordelend vonnis dat in kracht van gewijsde is gegaan voor één van de overtredingen bedoeld in de artikelen 29, § 1, eerste lid, 29, § 3, derde lid, 30, §§ 1, 2 en 3, 33, §§ 1 en 2, 34, § 2, 35, 37, 37*bis*, § 1, 48 en 62*bis*, opnieuw één van deze overtredingen begaat.

Wanneer de schuldige binnen 3 jaar te rekenen van de dag van de uitspraak van een vorig veroordelend vonnis dat in kracht van gewijsde is gegaan voor één van de in het eerste lid bedoelde overtredingen, twee van deze overtredingen opnieuw begaat, bedraagt het verval van het recht tot het besturen van een motorvoertuig ten minste 6 maanden en is het herstel van het recht tot sturen afhankelijk van het slagen voor de vier examens en onderzoeken bedoeld in § 3, eerste lid.

Wanneer de schuldige binnen 3 jaar te rekenen van de dag van de uitspraak van een vorig veroordelend vonnis dat in kracht van gewijsde is gegaan voor één van de in het eerste lid bedoelde overtredingen, drie of meer van deze overtredingen opnieuw begaat, bedraagt het verval van het recht tot het besturen van een motorvoertuig ten minste 9 maanden en is het herstel van het recht tot sturen afhankelijk van het slagen voor de vier examens en onderzoeken bedoeld in § 3, eerste lid ».

Die bepaling is in werking getreden op 1 januari 2015 (artikel 8 van het koninklijk besluit van 10 juni 2014 « tot wijziging van het koninklijk besluit van 21 april 2007 betreffende de ademtesttoestellen en de ademanalysetoestellen », gewijzigd bij artikel 1 van een koninklijk besluit van 21 juli 2014).

B.2.2.2. In de memorie van toelichting bij de wet van 9 maart 2014 wordt aangegeven :

« Daarnaast wordt recidive van de zwaarste overtredingen zwaarder bestraft. Sedert de wetswijziging van 2 december 2011 is er reeds sprake van recidive voor de combinatie rijden onder invloed van alcohol, dronkenschap en rijden onder invloed van drugs. Nu komt daar vluchtmisdrijf, rijden zonder rijbewijs, overtredingen van de vierde graad, de zwaarste snelheidsovertredingen en het gebruik van de radardetector bij. Wanneer men veroordeeld wordt voor één van deze overtredingen en men één van deze overtredingen opnieuw begaat binnen een periode van drie jaar, zal de rechter een verplicht verval van het recht tot het besturen van een motorvoertuig moeten uitspreken, naast het verplicht opleggen van het theoretisch en praktisch examen en het geneeskundig en psychologisch onderzoek. De duur van het verplicht verval varieert in functie van de ‘ mate ’ van recidive » (*Parl. St.*, Kamer, 2012-2013, DOC 53-2880/001, p. 4).

B.2.3.1. Bij artikel 11, 6°, van de wet van 6 maart 2018 « ter verbetering van de verkeersveiligheid » (hierna : de wet van 6 maart 2018) wordt artikel 38, § 6, van de wet van 16 maart 1968 vervangen door de volgende bepaling :

« De rechter moet het verval van het recht tot het besturen van een motorvoertuig van ten minste drie maanden uitspreken en het herstel van het recht tot sturen afhankelijk maken van het slagen voor de vier examens en onderzoeken bedoeld in § 3, eerste lid, wanneer de schuldige, in de periode van drie jaar te rekenen van de dag van de uitspraak van een vorig veroordelend vonnis dat in kracht van gewijsde is gegaan voor één of meer van de overtredingen bedoeld in de artikelen 29, § 1, eerste lid, 29, § 3, derde lid, 30, §§ 1, 2 en 3, 33, §§ 1 en 2, 34, § 2, 35, 37, 37bis, § 1, 48, 62bis of artikel 22 van de wet van 21 november 1989 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen opnieuw wordt veroordeeld voor één van deze overtredingen.

Wanneer de schuldige binnen drie jaar te rekenen van de dag van de uitspraak van een vorig veroordelend vonnis, waarin toepassing is gemaakt van het eerste lid, en dat in kracht van gewijsde is gegaan voor één van de in het eerste lid bedoelde overtredingen, opnieuw veroordeeld wordt voor één of meer van deze overtredingen, bedraagt het verval van het recht tot het besturen van een motorvoertuig ten minste zes maanden en is het herstel van het recht tot sturen afhankelijk van het slagen voor de vier examens en onderzoeken bedoeld in § 3, eerste lid.

Wanneer de schuldige binnen drie jaar te rekenen van de dag van de uitspraak van een vorig veroordelend vonnis, waarin toepassing is gemaakt van het tweede lid, en dat in kracht van gewijsde is gegaan voor één van de in het eerste lid bedoelde overtredingen, opnieuw veroordeeld wordt voor één of meer van deze overtredingen, bedraagt het verval van het recht tot het besturen van een motorvoertuig ten minste negen maanden en is het herstel van het recht tot sturen afhankelijk van het slagen voor de vier examens en onderzoeken bedoeld in § 3, eerste lid ».

Het betreft de in het geding zijnde bepaling.

B.2.3.2. In de commentaar bij die bepaling wordt uiteengezet :

« De formulering van paragraaf 6 werd licht aangepast om interpretatieproblemen uit te sluiten; het principe van enkelvoudige recidive geldt in geval er een nieuwe veroordeling is binnen de drie jaar na een eerste definitieve veroordeling. Er is enkel sprake van dubbele recidive indien de rechter opnieuw veroordeelt nadat er reeds twee definitieve veroordelingen zijn. Voordat er sprake kan zijn van een trippele recidive zijn drie eerdere veroordelingen vereist. Het is dus niet het aantal nieuwe overtredingen dat in aanmerking moet worden genomen om het soort recidive te bepalen (enkelvoudig, dubbelvoudig, dan wel drievoudig), maar wel het aantal voorafgaande definitieve veroordelingen » (*Parl. St.*, Kamer, 2017-2018, DOC 54-2868/001, p. 25).

B.2.4. Artikel 26, eerste lid, van de wet van 6 maart 2018, die in het *Belgisch Staatsblad* van 15 maart 2018 is bekendgemaakt, bepaalt :

« Deze wet treedt in werking op 15 februari 2018, met uitzondering van de artikelen 10, 14, 16 en 20, en artikel 25, 2°, die in werking treden op 1 juli 2018 ».

B.2.5.1. Bij artikel 2 van de wet van 2 september 2018 « tot wijziging van de wet van 16 maart 1968 betreffende de politie over het wegverkeer wat de verbeurdverklaring en immobilisering van voertuigen betreft » (hierna : de wet van 2 september 2018) wordt de tweede versie van artikel 38, § 6, van de wet van 16 maart 1968 vervangen door de volgende bepaling :

« De rechter moet het verval van het recht tot het besturen van een motorvoertuig van ten minste drie maanden uitspreken en het herstel van het recht tot sturen afhankelijk maken van het slagen voor de vier examens en onderzoeken bedoeld in § 3, eerste lid, wanneer de schuldige, na een veroordeling met toepassing van de artikelen 29, § 1, eerste lid, 29, § 3, derde lid, 30, §§ 1, 2 en 3, 33, §§ 1 en 2, 34, § 2, 35, 37, 37bis, § 1, 48, 62bis of artikel 22 van de wet van 21 november 1989 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen, één van deze bepalingen binnen drie jaar te rekenen van de dag van de uitspraak van een vorig veroordelend vonnis dat in kracht van gewijsde is gegaan, opnieuw overtreedt.

In geval van herhaling binnen drie jaar na een veroordeling waarin toepassing is gemaakt van het eerste lid, en die in kracht van gewijsde is gegaan voor één van de in het eerste lid bedoelde overtredingen, bedraagt het verval van het recht tot het besturen van een motorvoertuig ten minste zes maanden en is het herstel van het recht tot sturen afhankelijk van het slagen voor de vier examens en onderzoeken bedoeld in § 3, eerste lid.

In geval van nieuwe herhaling binnen drie jaar na een veroordeling waarin toepassing is gemaakt van het tweede lid of dit lid, en die in kracht van gewijsde is gegaan voor één van de in het eerste lid bedoelde overtredingen, bedraagt het verval van het recht tot het besturen van een motorvoertuig ten minste negen maanden en is het herstel van het recht tot sturen afhankelijk van het slagen voor de vier examens en onderzoeken bedoeld in § 3, eerste lid ».

Aangezien zij in het *Belgisch Staatsblad* van 2 oktober 2018 is bekendgemaakt, is die derde versie van artikel 38, § 6, van de wet van 16 maart 1968 in werking getreden op de tiende dag vanaf de dag van de bekendmaking ervan, zijnde op 12 oktober 2018, krachtens artikel 4 van de wet van 31 mei 1961 « betreffende het gebruik der talen in wetgevingszaken, het opmaken, bekendmaken en inwerkingtreden van wetten en verordeningen ».

B.2.5.2. In de parlementaire voorbereiding van het amendement dat aan de oorsprong ligt van artikel 2 van de wet van 2 september 2018 wordt uiteengezet :

« Paragraaf 6 van artikel 38 handelt over de ‘ gekruiste ’ recidive : het herhaald plegen van de zwaarste overtredingen (zonder dat dit steeds dezelfde overtreding moet zijn) wordt strenger bestraft.

Artikel 38, § 6, gaf in de rechtsleer en de rechtspraak aanleiding tot tal van interpretatieproblemen, en daaraan wou de wet van 6 maart 2018 verhelpen, ondanks eerdere duidelijke rechtspraak van het Hof van Cassatie. Om toepassing te kunnen maken van artikel 38, § 6, WPW is het niet meer het aantal nieuwe overtredingen dat in aanmerking moet worden genomen, maar wel de eerdere definitieve veroordeling voor een van de verkeersmisdrijven opgenomen in artikel 38, § 6, WPW voor de toepassing van artikel 38, § 6, eerste lid, WPW. Bij een of meerdere vroegere definitieve veroordelingen waarin toepassing werd gemaakt van artikel 38, § 6, zal dan toepassing worden gemaakt van artikel 38, § 6, eerste, tweede of derde lid WPW, al naargelang de concrete situatie.

Wat in de nieuwe wet echter onduidelijkheid veroorzaakt, is het feit dat de wet thans als vereiste stelt dat de schuldige binnen drie jaar opnieuw moet worden veroordeeld voor een van de feiten omschreven in artikel 38, § 6. Bij herhalingsregels wordt echter in principe de datum van het plegen van het nieuwe misdrijf in aanmerking gekomen. Dit is logisch, aangezien de datum waarop het nieuwe verkeersmisdrijf werd gepleegd, duidelijk bepaalbaar is. De datum waarop de veroordeling voor het nieuwe verkeersmisdrijf, dat aanleiding geeft tot toepassing van de herhalingsregeling, wordt uitgesproken, is moeilijk, zo niet onmogelijk bepaalbaar. Allicht zal de tekst van artikel 38, § 6, sommigen er toe aanzetten allerlei middelen aan te wenden om de datum van veroordeling te proberen uit te stellen, om te ontsnappen aan de toepassing van de herhalingsregeling.

Vandaar dat dit amendement nu niet spreekt over veroordelingen, maar over het begaan van overtredingen. In die zin leunt het amendement nauwer aan bij de al bestaande herhalingsregeling van artikel 36 van de wegverkeerswet en bij het gemeenrecht » (*Parl. St.*, Kamer, 2017-2018, DOC 54-1820/004, p. 3).

Ook wordt uitgelegd dat sinds de inwerkingtreding van de wet van 6 maart 2018 « niet meer het aantal nieuwe overtredingen in aanmerking [worden] genomen, maar wel de [eerdere] definitieve veroordelingen. Wat voor meer duidelijkheid moest zorgen, deed dat in de praktijk niet. Advocaten gebruikten de verwarring vaak om veroordeling van hun cliënt te ontlopen.

Daarom maakt dit amendement duidelijker dat de herhalingsstermijn loopt van de definitieve veroordeling van een eerder misdrijf, tot de datum van het plegen van een nieuw misdrijf » (*Parl. St.*, Kamer, 2017-2018, DOC 54-1820/005, p. 3).

B.2.6. Artikel 38, § 6, van de wet van 16 maart 1968 werd ten slotte nog gewijzigd bij artikel 2, 1°, van de wet van 8 mei 2019 « tot wijziging van de op 16 maart 1968 gecoördineerde wet betreffende de politie over het wegverkeer en tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering », maar die wijziging heeft geen invloed op de onderhavige zaak.

Ten gronde

B.3.1. De prejudiciële vraag betreft de tweede versie – aangehaald in B.2.3.1 - van artikel 38, § 6, van de wet van 16 maart 1968, die van kracht was van 15 februari 2018 tot 11 oktober 2018.

B.3.2. Volgens die tweede versie van artikel 38, § 6, eerste lid, van de wet van 16 maart 1968 moet de rechter het verval van het recht tot het besturen van een motorvoertuig van ten minste drie maanden uitspreken en het herstel van het recht tot sturen afhankelijk maken van het slagen voor de vier examens en onderzoeken bedoeld in paragraaf 3, eerste lid, van dat artikel, wanneer de schuldige, in de periode van drie jaar te rekenen van de dag van de uitspraak van een vorig veroordelend vonnis dat in kracht van gewijsde is gegaan voor een of meer van de overtredingen bedoeld in de in die bepaling opgesomde artikelen, « opnieuw wordt veroordeeld » voor een van die overtredingen.

Volgens de eerste en de derde versie van artikel 38, § 6, eerste lid, van de wet van 16 maart 1968 moet de rechter het verval van het recht tot het besturen van een motorvoertuig van ten minste drie maanden uitspreken en het herstel van het recht tot sturen afhankelijk maken van het slagen voor de desbetreffende examens en onderzoeken, wanneer de betrokkene, in de voormelde periode van drie jaar, een van de in die bepaling opgesomde artikelen opnieuw overtreedt.

B.3.3.1. Volgens de letterlijke lezing van de tweede versie van artikel 38, § 6, van de wet van 16 maart 1968 is het antwoord op de vraag of er al dan niet sprake is van herhaling aldus

afhankelijk van het tijdstip waarop de beklaagde opnieuw wordt veroordeeld, terwijl het antwoord op die vraag volgens de eerste en de derde versie van dat artikel afhankelijk is van het tijdstip waarop een nieuwe overtreding wordt begaan.

B.3.3.2. De verwijzende rechter legt de tweede versie van artikel 38, § 6, eerste lid, van de wet van 16 maart 1968 evenwel aan het Hof voor, in de interpretatie dat er sprake is van herhaling wanneer de nieuwe overtreding wordt begaan in de periode van drie jaar te rekenen van de dag van een vorig veroordelend vonnis dat in kracht van gewijsde is gegaan. Uit de verwijzingsbeslissing blijkt dat die interpretatie is gebaseerd op rechtspraak van het Hof van Cassatie (Cass., 30 januari 2019, P.18.0879.F; 3 april 2019, P.18.1224.F; 9 april 2019, P.18.1208.N).

B.4.1. Aan het Hof wordt gevraagd of de in het geding zijnde bepaling, in de voormelde interpretatie, al dan niet bestaanbaar is met de artikelen 12 en 14 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 7, lid 1, van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en met artikel 15, lid 1, van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, in zoverre zij zou toelaten dat de beklaagde voor de verwijzende rechter wordt veroordeeld in staat van herhaling, daar hij de bedoelde overtredingen heeft begaan minder dan drie jaar na de uitspraak van een vorig veroordelend vonnis dat in kracht van gewijsde is gegaan, terwijl uit de duidelijke bewoordingen van de tweede versie van artikel 38, § 6, eerste lid, van de wet van 16 maart 1968 blijkt dat een nieuwe veroordeling moest plaatshebben binnen die termijn van drie jaar.

B.4.2. Uit de motivering van de verwijzingsbeslissing blijkt dat de beklaagde voor de verwijzende rechter de in het geding zijnde overtredingen heeft begaan in de periode tijdens welke de eerste versie van artikel 38, § 6, van de wet van 16 maart 1968 van toepassing was.

Het Hof beperkt zijn onderzoek tot die hypothese.

B.5.1. Artikel 12, tweede lid, van de Grondwet bepaalt :

« Niemand kan worden vervolgd dan in de gevallen die de wet bepaalt en in de vorm die zij voorschrijft ».

B.5.2. Door aan de wetgevende macht de bevoegdheid te verlenen om te bepalen in welke gevallen strafvervolging mogelijk is, waarborgt artikel 12, tweede lid, van de Grondwet aan elke rechtsonderhorige dat geen enkele gedraging strafbaar zal worden gesteld dan krachtens regels aangenomen door een democratisch verkozen beraadslagende vergadering.

Het wettigheidsbeginsel in strafzaken dat uit de voormelde grondwetsbepaling voortvloeit, gaat bovendien uit van de idee dat de strafwet moet worden geformuleerd in bewoordingen op grond waarvan eenieder, op het ogenblik waarop hij een gedrag aanneemt, kan uitmaken of dat gedrag al dan niet strafbaar is. Het vereist dat de wetgever in voldoende nauwkeurige, duidelijke en rechtszekerheid biedende bewoordingen bepaalt welke feiten strafbaar worden gesteld, zodat, enerzijds, diegene die een gedrag aanneemt, vooraf op afdoende wijze kan inschatten wat het strafrechtelijke gevolg van dat gedrag zal zijn en, anderzijds, aan de rechter geen al te grote beoordelingsbevoegdheid wordt gelaten.

Het wettigheidsbeginsel in strafzaken staat evenwel niet eraan in de weg dat de wet aan de rechter een beoordelingsbevoegdheid toekent. Er dient immers rekening te worden gehouden met het algemene karakter van de wetten, de uiteenlopende situaties waarop zij van toepassing zijn en de evolutie van de gedragingen die zij bestraffen.

Aan het vereiste dat een misdrijf duidelijk moet worden omschreven in de wet is voldaan wanneer de rechtzoekende, op basis van de bewoordingen van de relevante bepaling en, indien nodig, met behulp van de interpretatie daarvan door de rechtscolleges, kan weten voor welke handelingen en welke verzuimen hij strafrechtelijk aansprakelijk kan worden gesteld.

Enkel bij het onderzoek van een specifieke strafbepaling is het mogelijk om, rekening houdend met de elementen eigen aan de misdrijven die zij wil bestraffen, te bepalen of de door de wetgever gehanteerde algemene bewoordingen zo vaag zijn dat ze het strafrechtelijk wettigheidsbeginsel zouden schenden.

B.5.3. In zoverre het bij artikel 12, tweede lid, van de Grondwet gewaarborgde wettigheidsbeginsel, zoals is vermeld in B.5.2, beoogt diegene die een gedrag aanneemt, in staat te stellen om vooraf op afdoende wijze te kunnen inschatten wat het strafrechtelijke gevolg van dat gedrag zal zijn, hangt dat beginsel nauw samen met het wettigheidsbeginsel, gewaarborgd bij artikel 14 van de Grondwet, dat bepaalt :

« Geen straf kan worden ingevoerd of toegepast dan krachtens de wet ».

B.6.1. Artikel 7, lid 1, van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens bepaalt :

« Niemand kan worden veroordeeld wegens een handelen of nalaten, dat geen strafbaar feit naar nationaal of internationaal recht uitmaakte ten tijde dat het handelen of nalaten geschiedde. Evenmin zal een zwaardere straf worden opgelegd dan die welke ten tijde van het begaan van het strafbare feit van toepassing was ».

Artikel 15, lid 1, van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten bepaalt :

« Niemand kan worden veroordeeld wegens een handelen of nalaten, dat geen strafbaar feit naar nationaal of internationaal recht uitmaakte ten tijde dat het handelen of nalaten geschiedde. Evenmin, mag een zwaardere straf worden opgelegd dan die welke ten tijde van het begaan van het strafbare feit van toepassing was. Indien, na het begaan van het strafbare feit de wet mocht voorzien in de oplegging van een lichtere straf, dient de overtreder daarvan te profiteren ».

B.6.2. Uit de voormelde verdragsbepalingen vloeit onder meer voort dat de beklaagde van een misdrijf niet kan worden onderworpen aan een zwaardere straf dan die welke ten tijde van het begaan van het strafbare feit van toepassing was en dat, indien de wetgever nadien de voor dat misdrijf vastgelegde straf heeft verminderd, de rechter ertoe gehouden is de lichtste straf uit te spreken. Die bepalingen hebben aldus een gelijksoortige draagwijdte als artikel 2, tweede lid, van het Strafwetboek, dat bepaalt :

« Indien de straf, ten tijde van het vonnis bepaald, verschilt van die welke ten tijde van het misdrijf was bepaald, wordt de minst zware straf toegepast ».

B.7. De feiten die de beklaagde voor de verwijzende rechter ten laste worden gelegd, werden gepleegd op 2 oktober 2016 en het vonnis van de Correctionele rechtbank Luik, afdeling Luik, die de beklaagde voor die feiten heeft veroordeeld, is uitgesproken op 13 oktober 2017, data waarop de eerste versie van artikel 38, § 6, van de wet van 16 maart

1968 van toepassing was. De verwijzende rechter dient zich in hoger beroep over de ten laste gelegde feiten uit te spreken na de inwerkingtreding van het in B.2.5.1 vermelde artikel 2 van de wet van 2 september 2018, dat de derde versie van artikel 38, § 6, van de wet van 16 maart 1968 bevat.

B.8.1. Met betrekking tot de tweede versie van artikel 38, § 6, van de wet van 16 maart 1968 heeft het Hof van Cassatie geoordeeld :

« Uit de parlementaire voorbereiding van de wijzigende wet van 6 maart 2018 blijkt de bedoeling van de wetgever om, eensdeels, aan de lijst van overtredingen een nieuwe overtreding toe te voegen, namelijk de inbreuk op artikel 22 [van de wet van 21 november 1989 ‘ betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen ’], en, anderdeels, de uitzondering te schrappen ingeval de rechter artikel 37/1 Wegverkeerswet toepast. Ook blijkt dat de wetgever het nodig vond om de formulering van de bepaling licht aan te passen teneinde toepassingsproblemen te vermijden en aldus besliste dat niet het aantal overtredingen in aanmerking diende te worden genomen om de aard van de strafverzwaring (enkelvoudig, dubbel, driedubbel) te bepalen, maar wel het aantal voorafgaande veroordelingen.

Uit de parlementaire voorbereiding van de wijzigende wet van 2 september 2018 blijkt expliciet dat de wetgever een nieuwe aanpassing van artikel 38, § 6, eerste lid, Wegverkeerswet nodig achtte omdat de voorgaande wijziging had geleid tot een gebrek aan duidelijkheid door als tweede voorwaarde voor de toestand van strafverzwaring een nieuwe veroordeling te eisen en niet het begaan van een nieuwe overtreding.

Uit het geheel van de vermelde parlementaire voorbereidingen volgt dat de wetgever niet de bedoeling had om het aannemen van de toestand van strafverzwaring afhankelijk te maken van een veroordelend vonnis wegens een van de vermelde overtredingen dat niet ouder is dan drie jaar. Er blijkt dus geen gewijzigd inzicht van de wetgever voor wat betreft de voorwaarden voor strafverzwaring » (Cass., 9 april 2019, P.18.1208.N. In vergelijkbare zin : Cass., 30 januari 2019, P.18.0879.F; 3 april 2019, P.18.1224.F).

B.8.2. De in de aangehaalde arresten van het Hof van Cassatie vervatte rechtspraak had betrekking op de veroordeling van een beklaagde op het ogenblik dat de tweede, dan wel de derde versie van artikel 38, § 6, van de wet van 16 maart 1968 van toepassing was, voor nieuwe feiten gepleegd in de periode waarin de eerste versie van dat artikel van toepassing was.

B.8.3. Met betrekking tot het recht op de toepassing van de meest gunstige strafbepaling, zoals gewaarborgd bij artikel 2, tweede lid, van het Strafwetboek, bij artikel 7, lid 1, van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en bij artikel 15, lid 1, van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, heeft het Hof van Cassatie bij zijn arresten

van 30 januari 2019 en 3 april 2019 geoordeeld dat de beklaagde zich niet retroactief kan beroepen op de wet die lijkt te voorzien in een gunstigere regeling, wanneer de wijziging van de voorwaarden voor het vaststellen van de herhaling het gevolg is van een vergissing in de formulering van de wettekst, die de wetgever nadien heeft rechtgezet (Cass., 30 januari 2019, P.18.0879.F; 3 april 2019, P.18.1224.F).

In soortgelijke zin heeft het Hof van Cassatie bij zijn arrest van 9 april 2019, dat betrekking had op de veroordeling van een beklaagde op het ogenblik dat de derde versie van artikel 38, § 6, van de wet van 16 maart 1968 van toepassing was voor feiten gepleegd op het ogenblik dat de eerste versie van dat artikel van toepassing was, geoordeeld dat « een beklaagde [...] enkel retroactief aanspraak [kan] maken op het gunstiger regime van de tussenliggende wet, wanneer uit de gewijzigde regelgeving blijkt dat zij het resultaat is van een gewijzigd inzicht van de wetgever over de voorwaarden voor strafverzwaring » (Cass., 9 april 2019, P.18.1208.N).

Uit de parlementaire voorbereiding van de wetten van 6 maart 2018 en van 2 september 2018 heeft het Hof van Cassatie in de drie voormelde arresten vervolgens afgeleid dat de wetgever niet de bedoeling heeft gehad de enkelvoudige herhaling afhankelijk te maken van het tijdstip waarop de beklaagde opnieuw wordt veroordeeld, zodat er « geen gewijzigd inzicht van de wetgever [blijkt] voor wat betreft de voorwaarden voor strafverzwaring ».

B.9. De feiten die aan de voormelde rechtspraak van het Hof van Cassatie ten grondslag liggen, zijn soortgelijk aan die welke ten grondslag liggen aan de zaak die hangende is voor de verwijzende rechter in die zin dat de personen die, in de periode waarin de eerste versie van artikel 38, § 6, van de wet van 16 maart 1968 van toepassing was, feiten hebben gepleegd waarop die versie van dat artikel kon worden toegepast, op het ogenblik van het plegen van die feiten niet op basis van de bewoordingen van die versie van dat artikel ervan konden uitgaan dat de vaststelling van de herhaling afhankelijk is van de datum van de veroordeling voor de nieuw gepleegde feiten.

Daaruit vloeit voort dat de beklaagde die, bij een vonnis dat op 5 maart 2015 is uitgesproken en in kracht van gewijsde is gegaan, voor een van de in dat artikel bedoelde overtredingen is veroordeeld en die op 2 oktober 2016 een in dat artikel bedoelde nieuwe overtreding begaat, vervallen moet worden verklaard van het recht tot het besturen van een

motorvoertuig voor een periode van ten minste drie maanden, zelfs indien hij meer dan drie jaar na het vorige vonnis voor die feiten wordt berecht.

Uit de in B.8.3 aangehaalde rechtspraak vloeit immers voort dat een beklaagde zich in dergelijke omstandigheden niet kan beroepen op de tweede versie van artikel 38, § 6, van de wet van 16 maart 1968.

B.10. Bovendien, aangezien de feiten waarvoor de beklaagde voor de verwijzende rechter wordt berecht, zijn gepleegd in de periode waarin de eerste versie van artikel 38, § 6, van de wet van 16 maart 1968 van toepassing was, kon hij op het ogenblik van het plegen van die feiten en op basis van de bewoordingen van die versie van dat artikel niet ervan uitgaan dat de vaststelling van de herhaling afhankelijk is van de datum van de veroordeling voor de nieuw gepleegde feiten.

De in het geding zijnde bepaling doet dus geen afbreuk aan de rechtszekerheid en aan het wettigheidsbeginsel in strafzaken.

B.11. Hieruit vloeit voort dat de in het geding zijnde bepaling bestaanbaar is met de artikelen 12 en 14 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 7, lid 1, van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en met artikel 15, lid 1, van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 38, § 6, eerste lid, van de wet van 16 maart 1968 « betreffende de politie over het wegverkeer », zoals vervangen bij artikel 11, 6°, van de wet van 6 maart 2018 « ter verbetering van de verkeersveiligheid », schendt niet de artikelen 12 en 14 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 7, lid 1, van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en met artikel 15, lid 1, van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten.

Aldus gewezen in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op 20 mei 2021.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

F. Daoût